

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij drie fracties de behoefte de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake de kabinetsreactie op rapport nr. 85 van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) getiteld «Criminaliteit, corruptie en instabiliteit. Een verkennend advies» (Kamerstuk 33 750-V, nr. 58).

De voorzitter van de commissie,
Eijsink

De adjunct-griffier van de commissie,
Wiskerke

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de kabinetsreactie op het AIV-rapport «Criminaliteit, corruptie en instabiliteit». De leden van de VVD-fractie zijn het met het kabinet eens dat grensoverschrijdende criminaliteit een internationale aanpak vergt. Zeker nieuwe vormen van criminaliteit als cybercriminaliteit vragen om een internationale bestrijdingsstrategie.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de kabinetsreactie op het AIV-rapport «criminaliteit, corruptie en instabiliteit». De leden van de PvdA-fractie hebben echter nog een aantal vragen en opmerkingen naar aanleiding van de kabinetsreactie.

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van het interessante AIV-rapport over criminaliteit, corruptie en instabiliteit en de relaties hiertussen en van de reactie van het kabinet hierop. Naar aanleiding van deze kabinetsreactie en het AIV-rapport hebben de SP-leden enkele opmerkingen en vragen.

Ontwikkelingsaspecten

De leden van de VVD-fractie merken op dat Nederland zich in verschillende landen, onder andere in zwakke en fragiele staten, inzet voor de versterking van de rechtshandavingsketen, opdat deze landen zelfstandiger worden in het bestrijden van (grensoverschrijdende) criminaliteit. Nederland heeft doorgaans belang bij een functionerend opsporings- en vervolgingsapparaat in de regio's die aan Europa grenzen. Internationale criminaliteit, zeker in onze Europese achtertuin, raakt immers onze economische, veiligheids- en migratiebelangen.

De leden van de VVD-fractie onderschrijven de opmerking van het kabinet dat in de Nederlandse ambitie om in zwakke en fragiele staten de rechtsstaat te versterken, wel een zorgvuldige afweging van prioriteiten moet plaatsvinden. De vraag of het nationaal belang bij de inzet van Nederlandse capaciteit gediend is, moet hierin centraal staan. Nederland kan niet in iedere zwakke staat actief zijn. Voor de leden van de VVD-fractie hebben de criminele voedingsbodems in onze Europese achtertuin dan ook de hoogste prioriteit. Zo toont de fragiele toestand in Mali aan hoe economie, veiligheid en migratie met elkaar verweven kunnen zijn. Ook voor het Nederlandse bedrijfsleven belangrijke handelsroutes vragen om internationale bescherming. De leden van de VVD-fractie beschouwen de anti-piraterijmissies in NAVO- en EU-verband aan de Somalische kust als succesvolle voorbeelden van internationale samenwerkingsverbanden om – middels de inzet van onze krijgsmacht – gezamenlijke economische belangen te dienen.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat het kabinet in de brief schrijft de conclusie van de AIV te delen, dat het belangrijk is dat bij nationale en internationale ontwikkelingsinspanningen meer aandacht wordt besteed aan de opbouw van de rechtshandavingsketen in fragiele staten. Fragiele staten worden hierdoor weerbaarder tegen georganiseerde misdaad en corruptie. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten hoe deze conclusie van de AIV aansluit op het speerpuntenbeleid van het kabinet?

Het kabinet schrijft in de brief dat de bestaande inspanningen, met betrekking tot het speerpunt veiligheid en rechtsorde, met behulp van faciliteiten zoals het Stabiliteitsfonds en het Wederopbouwfonds zullen worden voortgezet. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten hoeveel middelen uit deze twee fondsen daarvoor beschikbaar zijn?

Het kabinet schrijft in de brief dat het Budget Internationale Veiligheid (BIV) additionele mogelijkheden biedt. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten welke additionele mogelijkheden dit zijn?

Het kabinet geeft in de brief aan dat ze het BIV voor de bestrijding van internationale criminaliteit wil aanwenden om zo zwakke en fragiele staten die met ontwrichtende krachten kampen weer op de goede weg te helpen. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten hoe bij zulke acties rekening zal worden gehouden met de 3D's (Defence, Diplomacy and Development)? Zal het kabinet hierbij inzetten op een geïntegreerde benadering waarbij alle drie de D's worden toegepast? Zal hier een evenwichtige balans in worden gezocht? Zo nee, hoe zal dan de verdeling zijn? Hoeveel budget is eruit het BIV beschikbaar voor de bestrijding van internationale criminaliteit?

Het kabinet verwijst in de brief naar de aanbeveling van de AIV om transitie- en ontwikkelingslanden die de bron zijn van criminaliteit die Nederland bereikt, technische assistentie en trainingen aan te bieden waardoor deze landen beter in staat zijn deze criminaliteit aan te pakken en samen te werken met de Nederlandse politie en justitie. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten in welke landen het kabinet deze technische assistentie en trainingen aanbiedt of gaat aanbieden? Het kabinet schrijft in de brief dat de aanbeveling in lijn is met het bestaande beleid en de beleidsinzet die ze willen voortzetten met de beschikbare financiële instrumenten zowel in ODA- als in non-ODA-sfeer zoals het BIV. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten hoe deze inzet er concreet uit zal zien? Hoeveel ODA-middelen zullen daarvoor worden ingezet en hoeveel non-ODA middelen? Hoeveel budget heeft het kabinet hiervoor vanuit het BIV gereserveerd?

Het kabinet schrijft in de brief dat training en technische assistentie op gebieden als politie, justitie en grensbewaking ook uitbesteed kan worden aan internationale organisaties zoals de United Nations Office for Drugs and Crime (UNODC). De leden van de PvdA-fractie willen graag weten hoe vaak Nederland trainingen en technische assistentie heeft uitbesteed aan het UNODC? Welke concrete voorbeelden kunnen er gegeven worden van dit soort uitbestedingen, en in welke gevallen heeft Nederland het uitbesteed en waarom? In welke landen heeft deze uitbesteding plaatsgevonden? Zal Nederland in de toekomst nog meer gaan inzetten op uitbestedingen? Zo ja, waarom en zo nee, waarom niet? Hoe hoog zijn de financiële kosten die gepaard gaan met het uitbesteden en wegen deze kosten op het tegen het zelf geven van trainingen en technische assistentie?

De leden van de SP-fractie merken op dat in het AIV-rapport ook aandacht wordt besteed aan de productie en handel van heroïne in Afghanistan. De productie van deze drugs in Afghanistan neemt de laatste jaren toe. Maar liefst ongeveer 95 procent van de wereldwijde opiumproductie komt uit dit land. Volgens de leden van de SP-fractie toont dit enorme percentage het failliet aan van de westerse pogingen sinds de bezetting van Afghanistan in 2001 om deze productie in te dammen. In de kabinetsreactie wordt niet op dit aspect ingegaan, maar de leden van de SP-fractie vernemen van het kabinet graag alsnog de visie op dit punt. Hoe is het mogelijk dat ondanks serieuze inspanningen van westerse staten de productie van heroïne in Afghanistan niet afneemt? Hoe wordt dit falen verklaard? Ligt de kern van deze verklaring in het gegeven dat Afghaanse politici en hoge ambtenaren betrokken zijn bij de productie van papaver? Kan verder bevestigd worden dat in Afghanistan inderdaad tienduizenden dollars zijn betaald om benoemd te worden op een slecht betaalde overheidsfunctie die de mogelijkheid biedt geld te verdienen aan de

opiumhandel? Kan het kabinet verder ingaan op het gegeven dat de Taliban er wel in slaagde de opiumproductie flink terug te draaien? Hoe slaagden zij hierin?

De AIV benadrukt in het rapport dat bij nationale en internationale ontwikkelingsinspanningen meer aandacht besteed zou moeten worden aan de opbouw van een weerbare rechtshandavingsketen ter bestrijding van corruptie. De leden van de SP-fractie lezen dat het kabinet onder meer het BIV wil aanwenden voor deze doelstelling. Kan het kabinet toelichten op welke wijze gebruik gemaakt zal worden van de analyse en oplossingsrichtingen van de AIV in het kader van de Nederlandse deelname aan de MINUSMA-missie in Mali?

Financieel-economische aspecten

Het kabinet geeft aan dat er veel te zeggen is voor de *whole-of-government approach* die wordt aangehaald in het AIV rapport. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten hoe het kabinet dit wil gaan toepassen zowel in eigen land als in relatie met andere landen?

De leden van de SP-fractie lezen dat het kabinet het belang van de financiële invalshoek bij de aanpak van georganiseerde misdaad (zowel nationaal als internationaal) en de noodzaak om witwaspraktijken krachtig tegen te gaan, onderschrijft. Onlangs presenteerde de Algemene Rekenkamer haar rapport «Bestrijden witwassen: Stand van zaken 2013» aan de Tweede Kamer. Daarbij sprak zij haar zorg uit over het feit dat de realisatie van de beloofde verbeteringen in reactie op haar vorige rapport («Bestrijden witwassen en terrorismefinanciering») uitbleef. Inmiddels is gebleken dat Nederland samen met Cyprus en Luxemburg tot de top drie van meest kwetsbare landen behoort als het gaat om het witwassen van crimineel geld van de EU. Deze leden willen graag van de regering horen of zij de zorgen van de Algemene Rekenkamer deelt en zo ja, op welke manier uitvoering gegeven gaat worden aan de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer.

Financial Action Task Force (FATF) en andere kaders

In de kabinetsreactie staat dat landen samenwerken in de grensoverschrijdende aanpak van financiële misdrijven en corruptie in verschillende verbanden. De leden van de PvdA-fractie zijn verheugd dat er breed wordt samengewerkt om financiële misdrijven en corruptie aan te pakken. De kabinetsreactie geeft aan dat deelnemende landen elkaar kunnen aanspreken op tekortkomingen. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten of Nederland zelf wel eens is aangesproken op tekortkomingen? Heeft Nederland zelf wel eens een land of meerdere landen aangesproken op tekortkomingen? Het kabinet schrijft in de brief dat deze samenwerking nog verder kan worden uitgebouwd en dat Nederland zich actief opstelt om dit te bewerkstelligen. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten hoe het kabinet dit concreet doet? Welke voorstellen heeft het kabinet gedaan?

Corruptie en natuurlijke rijkdommen

In het AIV-rapport wordt ruime aandacht besteed aan uitdagingen op het gebied van corruptiebestrijding. De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat Nederland een bijdrage dient te leveren aan corruptiebestrijding, zeker in landen waar Nederland een ontwikkelingsrelatie mee heeft. Het is te vaak voorgekomen dat westers ontwikkelingsgeld verkeerd terecht is gekomen. Als blijkt dat de bestrijding van corruptie onvolgende vruchten afwerpt, moet dit gevolgen hebben voor de hulprelatie.

Is het kabinet het met de leden van de VVD-fractie eens dat de hulprelatie bevroren of beëindigd dient te worden als blijkt dat de bestrijding van corruptie onvoldoende vruchten afwerpt?

De leden van de PvdA-fractie zijn verheugd dat Nederland een voortrekkersrol heeft gespeeld bij de totstandkoming van het UNCAC-review mechanisme en dat dit mechanisme ook goed werkt.

In de kabinetsreactie wordt verwezen naar een aanbeveling uit het AIV-rapport die aangeeft dat ondersteuning van anti-corruptie-agentschappen in ontwikkelingslanden waar corruptie op grote schaal voorkomt zinvol is. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten in welke landen Nederland anti-corruptie-agentschappen ondersteunt? Waarom specifiek deze landen? Zal het aantal landen worden uitgebreid? Vanuit welk kanaal worden deze agentschappen bekostigd? Kan het kabinet voorbeelden geven van behaalde successen?

In de brief geeft het kabinet aan dat het van belang is dat er goede doortimmerde systemen worden ontwikkeld om tracering en certificering instrumenten minder kwetsbaar te maken voor corruptie. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten of en hoe het kabinet daar concreet mee bezig is? Zijn er door Nederland op Europees of internationaal niveau voorstellen gedaan?

De leden van de SP-fractie merken op dat de AIV in het rapport aangeeft dat tracering en certificering van grondstoffen en diamanten instrumenten zijn die kwetsbaar kunnen zijn voor corruptie. Daarom is het van belang om goed doortimmerde systemen te ontwikkelen. De leden van de SP-fractie vragen of het kabinet deze aanbeveling van de AIV deelt en zo ja, welke voorzorgsmaatregelen het kabinet heeft getroffen of gaat treffen om te voorkomen dat certificering onderhevig is aan corruptie.

In de kabinetsreactie wordt ook ingegaan op de Nederlandse pilot met betrekking tot traceerbare tin. De leden van de PvdA-fractie zijn verheugd met deze pilot en de resultaten. De leden van de PvdA-fractie vragen het kabinet om deze pilot verder uit te breiden ook met betrekking tot andere grondstoffen. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten wat de vervolgstappen van deze succesvolle pilot zullen zijn?

Ook de leden van de SP-fractie merken op dat de pilot van traceerbare tin uit de Congolese provincie Zuid-Kivu een succes mag worden genoemd. Kan het kabinet aangeven of dit succes voor herhaling vatbaar is, c.q. of soortgelijke projecten ook gestart zullen worden voor de certificering van andere grondstoffen in Congo of in andere landen? Deze leden wijzen het kabinet erop dat de steenkolen die gebruikt worden voor de energieopwekking van Nederlandse huishoudens voor een groot deel afkomstig zijn uit Colombia. Steenkoolwinning veroorzaakt in Colombia ernstige sociale en ecologische problemen. Kan het kabinet aangeven welke inspanningen Nederland verricht om een einde te maken aan deze onwenselijke situatie?

Europese aspecten

Het kabinet geeft aan dat thans wordt gewerkt aan een nieuw vijfjarig programma voor Europese agentschappen als Europol, Eurojust en Frontex. De leden van de VVD-fractie stellen vast dat de omvang van de uitdagingen op het gebied van grensoverschrijdende bestrijding van criminaliteit eerder toeneemt dan afneemt. De leden van deze fractie beschouwen samenwerking op deze terreinen dan ook als goede voorbeelden van terreinen waarop intensievere samenwerking gewenst

is. Kan het kabinet toelichten welke functie deze agentschappen in de toekomst zouden moeten vervullen en hoe deze agentschappen nog efficiënter zouden kunnen opereren?

Voorts zijn de leden van de VVD-fractie van mening dat een verruiming van de bevoegdheden van Frontex wenselijk is, zodat een echte, slagvaardige kustwachtorganisatie wordt ontwikkeld. Grote uitdagingen op migratiegebied onderstrepen de noodzaak van een slagvaardige Europese kustwachtorganisatie. Tegelijkertijd vinden de leden van de VVD-fractie het belangrijk dat Frontex geen dienst wordt die alsmaar asielzoekers oppikt. Hoe kan worden voorkomen dat Frontex een dergelijke functie gaat vervullen?

In de kabinetsreactie wordt aangegeven dat Nederland groot voorstander is van de *Joint Investigation Teams* en deze ook regelmatig toepast. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten hoe vaak Nederland deze teams al heeft toegepast? Wat is de meerwaarde van het toepassen van deze teams?

Europees Openbaar Ministerie

Ook de leden van de VVD-fractie zijn, anders dan de AIV, geen voorstander van een Europees OM dat taken van het nationaal OM overneemt. Als een dergelijke organisatie in ontwikkeling is, dient het een specifiek taakgebied te hebben, bijvoorbeeld fraude met EU-gelden. Recente berichtgeving over verkeerde besteding van gelden van de Europese Commissie toont aan dat op grote schaal is gefraudeerd met EU-gelden. Is het kabinet van mening dat op dit gebied behoefte bestaat aan een Europees OM? Verwacht het kabinet dat de Europese Commissie zodanig rekening houdt met deze zienswijze dat het nieuwe voorstel ter voorbereiding van een EOM een voor Nederland aanvaardbaar taakgebied zal krijgen?

De leden van de SP-fractie constateren dat het kabinet ook in de reactie op dit advies wederom niet of nauwelijks een eigen standpunt inneemt over de mogelijke oprichting van een Europees Openbaar Ministerie. Het kabinet stelt dat de oprichting van een EOM een bijdrage aan de bestrijding van fraude kan leveren (hetgeen naar de mening van de leden van de SP-fractie nog maar de vraag is), maar dat bij de wijze waarop het EOM wordt ingericht, kanttekeningen worden geplaatst. Waarom ontloopt het kabinet de meer fundamentele vraag of een Europees Openbaar Ministerie überhaupt wenselijk is voor Nederland, en voor de EU als geheel, en of fraude met EU-geld niet op betere, slimmere en effectievere wijze bestreden kan worden (zoals door het bestaande Eurojust) zonder de oprichting van een nieuwe instituut dat inbreuk maakt op de nationale strafrechtstelsels? Hoe is deze afwachtende houding te verklaren? Waarom kiest het kabinet hiervoor? De leden van de SP-fractie zouden graag zien dat het kabinet zelf het standpunt inneemt dat Nederland aan de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie geen behoefte heeft.

Monitoring kwaliteit rechtsstaat binnen EU

De leden van de PvdA-fractie zijn verheugd met het feit dat het kabinet voorstander is van een EU-breed mechanisme op grond waarvan de lidstaten elkaar kunnen aanspreken op de kwaliteit van de rechtsorde en de naleving van fundamentele waarden. De leden van de PvdA-fractie delen de mening dat dit instrument goed moet aansluiten op al bestaande procedures. De Europese Commissie zal in 2014 komen met een mededeling met ideeën om het EU-instrumentarium op dit terrein te

versterken. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten of het kabinet hier nog nauw bij betrokken is? Zo ja, in welke rol en zo nee, waarom niet?

Rol krijgsmacht

Het kabinet geeft aan dat de passages over de rol van de krijgsmacht vrij summier zijn, terwijl in de adviesaanvraag om een nadere duiding was gevraagd van de rol van de krijgsmacht als volwaardige veiligheids-partner in de strijd tegen drugs, terrorisme, illegale migratie en piraterij. De leden van de PvdA-fractie willen graag weten of het kabinet nog een apart advies gaat aanvragen over deze specifieke rol van de krijgsmacht?